

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

**Wegen naar her-verbinding,
2de narratief en dialogisch congres**
[Antwerpen, 27 en 28 november 2015]

**Cathy Van Gorp m.m.v. Nine van
Stratum**

Tomas Van Reybrouck (klinisch psycholoog en psychotherapeut, Centrum Geestelijke Gezondheidszorg, Gent en Interactie-Academie, Antwerpen) opende het congres door de deelnemers uit te nodigen zich deze dagen te laten inspireren door de dialogen, meer dan door weetjes op te doen. Met een ludieke verwijzing naar de waarde van het woord 'herverbinding' bij scrabble – dat namelijk maar liefst 104 punten oplevert! – wenste hij ons een 'waarde-vol' congres.

De ochtend startte met twee lezingen. Sabine Vermeire (klinisch psycholoog en psychotherapeut, Interactie-Academie, Antwerpen) en Robert van Hennik (systeemtherapeut, Ordiver, Utrecht en Euthopia, Breda) benadrukten in hun voordracht de zinvolheid van het gebruik van brieven en documenten in therapie aan de hand van verschillende praktijkvoorbeelden. De therapeut verwoordt in een brief hoe hij de cliënt heeft begrepen, waarmee het probleem geëxternaliseerd wordt. Een mogelijke valkuil bij elke creatieve vorm van externaliseren is het probleem tot een losstaand iets te reduceren. Elk deconstrueren dient daarom geënt te zijn op de betekeniswereld van de cliënt. Slechts dan is het een manier waarop de patiënt zich met zijn verhaal kan herverbinden.

Jan Flameling (filosoof en docent Ata-

raxia, Amsterdam) werd door het narratief en dialogisch forum gevraagd om als filosoof de verbinding te maken tussen contemporaine filosofie en narratieve therapie. 'Hello, every-body', opende hij om onze lijfelijke ontmoeting te benadrukken. Meteen aan het begin kondigde hij het eindpunt van zijn betoog aan: soma-esthetica, het belichaamd luisteren, als enige mogelijkheid om naar de ander als ander te luisteren. Flameling wees ons op onze responsbekwaamheid als therapeut. Hij daagde ons uit om 'op de drempel te luisteren en antwoorden vanzelf tevoorschijn te laten komen'. Onze kracht om samen met onze patiënten een nieuwe vertelling te scheppen wordt versterkt als we ons met ons hele zijn openstellen. Hij pleitte voor de kracht van voelend weten.

Na een korte pauze kon er uit zes workshops gekozen worden. Geïnspireerd door Flameling koos ik voor de workshop 'Mijn zwarte hond is niet meer alleen... Narratieve gezinstherapie met depressieve adolescenten' van Jan De Mol (professor klinische kinder- en adolescentenpsychologie en systeemtherapeut, UCL, Louvain-la-Neuve). De Mol hield een gedreven en vlot betoog. Familitherapie is een proces van 'social sharing of emotions' (Bernard, 2005). Een emotie is niet los te voelen van het sociale discours en altijd ingelijfd in de sociale context. Emotieregulatie is zin geven aan emoties, deze een plaats geven en er iets mee doen. De belangrijkste ontwikkelingsstaken bij adolescenten zijn individuatie en separatie. In therapie kunnen we dit proces versoepelen door het samen delen van emoties buiten het gezin mét het gezin te faciliteren.

Sabine Vermeire gaf een inspirerende lezing over haar werk in traumabehandelingen met kinderen. Eerder in dit nummer kunt u over dit onderwerp een artikel lezen van haar hand.

Na de lunch konden er opnieuw twee workshops gekozen worden. Jan De Vos (vrijgevestigd psychiater en systeemtherapeut, Brasschaat) vertelde in zijn workshop hoe hij geïntrigeerd is door competente teams die hun gevoel van invloed dreigen te verliezen. Het dominante discours in deze teams zorgt er vaak voor dat de teamleden niet meer voelen dat ze ertoe doen of erbij horen. Gebrek aan invloedsbesef kan een verscheidenheid aan oorzaken hebben: de druk van de instelling, de persoonlijke geschiedenis van de hulpverlener, de onderlinge verhoudingen tussen de teamleden of tussen het team en de rest van de instelling. De titel van zijn workshop 'Engelen vallen langzaam' komt van een roman van Karl Ove Knausgård en De Vos gebruikt deze als leidraad in zijn supervisie van teams. Het beeld van de engelen als begeleidende gidsen om terug mens te worden zonder te pletter te storten, ziet hij als metafoor voor de kracht van supervisie. Supervisie biedt gegunde tijd om stil te staan en te kijken, op te merken en opgemerkt te worden en opnieuw te voelen.

'Over de olifant die iedereen dragen kan en de leeuw die iedereen veilig brult - Samen met gezinnen verhalen brouwen wanneer ze in een impasse zitten' was de verhalende titel van de workshop van Kristel Kuppens (klinisch psycholoog-coördinator en systeemtheoretisch psychotherapeut, jeugdzorg Ter Elst, Duffel). Ze zette ons, net als haar gezinnen, aan het werk om met vijf dieren als personages en drie landschappen een verhaal te schrijven. Een krachtige methodiek om mogelijkheden te ontdekken voor rustiger vaarwater in gezinnen waar veel spanning heerst. In

haar therapie vraagt ze zich samen met het gezin af hoe de acties uit hun verhaal als mogelijke acties ingezet kunnen worden bij de confrontatie met moeilijke periodes.

De dag werd afgesloten met een voorstelling van het sociaal project van de Spaanse Mònica Florensa en Jordi Freixas (psychologen, Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, Lleida, Spanje). Een hartverwarmend initiatief dat toont hoe her-verbinden een krachtige tool kan zijn tegen sociale uitsluiting en het verarmen van identiteit door de economische crisis. Het Spaanse accent in het Engels van Florensa maakte duidelijk dat taal meer is dan woorden. Ook al ging er in de zangerige intonatie van deze warme vrouw heel wat van de inhoud verloren, aan de verkoop van de badges achteraf was te merken dat haar boodschap van solidariteit was overgekomen.

Wouter Deprez (komiek, cabaretier, schrijver, Gent) was de culturele afsluiter van de eerste dag: krachtig in zijn toch wel systeemtheoretische eenvoud. In sappig West-Vlaams vatte hij mijn gevoel op het einde van deze dag treffend samen: 't Es e skoene dag om te werken, t es e skoene dag om te leven, t es e schone dag om gère te zien.'

De eerste lezing op zaterdag was van Jasmina Sermijn (klinisch psycholoog en systeemtherapeut, Vrije universiteit Brussel, Hestia, Mechelen) en Bruno Hillewaere (klinisch psycholoog en systeemtherapeut, Stichting Juzt en Euthopia, Breda). Ze namen ons mee in wat Sermijn een multiloog noemde: de verschillende stemmen die de dialoog met elkaar en met hun patiënten vormgeven. Ook zij benadrukten, net zoals Peter Rober eerder tijdens dit congres deed, het belang van de innerlijke dialoog van de therapeut. Sermijn en Hillewaere beschreven hoe ze evolueerden in

hun carrière. Vroeg in haar loopbaan probeerde Sermijn vooral theoretisch te begrijpen wat er gebeurde. Later kwam zij tot het inzicht dat problemen opgelost kunnen worden in de conversatie, waarvan ook de therapeut deel uit maakt. Door in dat proces de eigen innerlijke dialoog publiek te maken vermijdt je een dubbele monoloog, als twee individuen die naast elkaar gaan praten. Hillewaere vertelde hoe hij als beginnend therapeut als een reus voorbij ging aan wat er gebeurde. Verwijzend naar het betoog van Flameling op vrijdag promootte hij stilstaan, verwondering voor het kleine, voor stilte, om daarin creatief begrijpend aan het werk te gaan. Hij pleitte ervoor om dit samen te laten gaan met een directieve houding van de therapeut ten aanzien van het proces.

Het kader was gezet voor opnieuw een verrijkende dag. De tweede lezing was een interview van Luc Vandenberghe (maatschappelijk werker, filosoof en systeemtherapeut, Interactie-Academie, Antwerpen) met David Van Reybrouck (schrijver, Brussel). Zijn werk gaat vaak over her-denkingen, over monumentale erkenning als persoonlijke erkenning niet meer genoeg is. Van Reybrouck tracht met zijn werk de blik van de lezer te verbreden want, 'als je 's nachts niets wil zien, gebruik je best een zaklamp'. Hij moedigde daarnaast een omslag in de psychotherapie maar ook in de maatschappij aan. Meer en meer wordt het paternalistisch model omgevormd naar een fraternalistisch model waarin ruimte is voor mededogen.

In zijn workshop nam Jan Olthof (psychotherapeut en systeemtherapeut, Praktijk voor psychotherapie, Bunde) zijn publiek mee in zijn werk met Anna: een narratieve traumabehandeling. De kracht van Olthofs werk ging jammerlijk verloren in een zeer slechte opname van verschillende sessies met deze jonge vrouw. Het

verraste mij dat Olthof niet afgestemd leek te geraken met zijn publiek, wat in schril contrast stond met de krachtige visie die hij trachtte over te brengen. Hij maakt een essentieel verschil tussen het vertellen van een trauma en erkend worden in het getraumatiseerd zijn. Het krachtige idee dat ze samen een klus moeten klaren, waarvoor het nodig is dat beiden in hun kracht kunnen gaan staan, bracht Olthof steeds op verschillende manieren in de dialoog met Anna. In zijn stelling dat de patiënt nooit verder kan komen dan de therapeut, omdat de patiënt anders gaat zorgen voor de therapeut, klonk opnieuw een pleidooi om je als therapeut bewust te zijn van je eigen innerlijke dialoog.

Tijdens de tweede ronde workshops was er de mogelijkheid om een dubbelinterview met de broers Van Reybrouck bij te wonen. Hillewaere en Anik Serneels (klinisch psycholoog en relatie- en gezinstherapeut, Rapunzel, Diest) brachten op rustige wijze een open dialoog op gang. Het was bijzonder en ontroerend om publiek te mogen zijn van het gesprek dat ontstond tussen de broers. Het deed nadenken over de breedte van onze rol en taak als systeemtherapeut. Hebben wij een verantwoordelijkheid om de misstanden die wij in de therapieruimte kunnen constateren, kenbaar te maken op maatschappelijk niveau? Als het aan David Van Reybrouck ligt zeker wel, want op individueel niveau alleen zullen wij onze cliënten maar deels verder helpen. Tegelijkertijd ontspon zich in dit gesprek op hoger niveau ook een gesprek tussen twee broers die zorg hebben voor elkaar. Het uitspreken hiervan maakte de zaal stil door de gevoelde betekenis die hiermee ter plekke de zaal indaalde.

De laatste performance, van de Afschuwelijke Roze Yoghurtman, was voor mij op één of andere manier helaas te hard en daarmee in schril contrast met de warme

Wegen naar her-verbinding, 2de narratief en dialogisch congres

en voedende sfeer die ik op deze tweedaagse heb ervaren. Het persoonlijke en verbindende dankwoord van het organiserend team van het narratief en dialogisch forum is daarentegen blijven nazinderen: 'Hoe blijven we samen zorgen dat we een archipel vormen in plaats van eilandjes.'

Cathy Van Gorp is klinisch psycholoog en systeemtherapeut, werkzaam als coördina-

tor en groepstherapeut van de Bres, psychiatrisch dagziekenhuis van AZ Groeninge, Kortrijk en in een groepspraktijk voor psychotherapie in Loppem. E-mail: cathy.vangorp@azgroeninge.be.

Literatuur

Bernard, R. (2005). *Le partage social des émotions*. Parijs: Presses Universitaires de France.